



# LUND UNIVERSITY

## En plats för bosnier

Carlson, Benny

*Published in:*  
I & M

2007

[Link to publication](#)

*Citation for published version (APA):*  
Carlson, B. (2007). En plats för bosnier. *I & M*, 34, 24-29.

*Total number of authors:*  
1

### General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:  
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

### Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117  
221 00 Lund  
+46 46-222 00 00



# En plats för bosnier

Benny Carlson

**I Emmaboda går det bra för bosnierna, bättre än i någon av Sveriges storstäder. Bosniernas yrkeserfarenhet har passat väl in i tillverkningsindustrin och i den lilla kommunen är kontakterna täta mellan arbetsförmedling och näringsliv.**

Olika invandrargrupper lyckas i genomsnitt olika väl på arbetsmarknaden. Bakom dessa döljer sig ytterligare stora variationer i hur grupperna lyckas i olika regioner och på olika orter. De bosniska flyktinginvandrare som anlände några år in på 1990-talet har inte sällan rönt framgång på arbetsmarknaden trots att de kom vid en tidpunkt när Sverige befann sig i djup ekonomisk kris. Men även inom denna grupp varierar sysselsättningen kraftigt mellan olika regioner, vilket varit föremål för en del uppmärksamhet. Så har Jan Ekberg i flera artiklar framhållit att bosnierna i småföretagardistriktet runt Gnosjö har en sysselsättning i paritet med infödda svenskar medan de i storstäderna Göteborg och Malmö har betydligt lägre sysselsättning än infödda.

Om man rangordnar de kommuner där bosnier är någorlunda väl representerade (mer än 50 individer) och har den högsta sysselsättningen i landet blir resultatet som i tabellen bredvid. Av detta kan man sluta sig till att det finns flera regioner där bosnier har hög sysselsättning: västra/norra Småland (Gnosjö, Vetlanda), södra Småland (Emmaboda, Tingsryd), några kommuner strax norr om Stockholm (Sigtuna, Järfälla, Sollentuna) och norr/nordost om Göteborg (Stenungsund, Vårgårda,

Alingsås). Storstäderna uppvisar följande sysselsättning för bosnier: Stockholm 70,5, Göteborg 63,1 och Malmö 52,6 procent.

Avsikten i denna artikel är att granska en av kommunerna på "topplistan", närmare bestämt Emmaboda, en kommun med knappt 10 000 invånare i sydöstra Småland. Där är var tionde invånare född utomlands. Omkring 4 300 förvärvsarbete bor i kommunen. Tillverkningsindustrin svarar för mer än hälften av arbetstillfällena, mot knappa 20 procent i riket. Vanligaste yrken är bland män maskinoperatör, montör och processoperatör (glas, trä, metall) och bland kvinnor vård- och omsorgspersonal och montör.

Emmaboda kommer på sjätte plats bland landets kommuner vad gäller sysselsättning bland bosnier och är bäst i sydöst med Tingsryd hack i häl. År 2003 var sysselsättningen bland bosniska män i Emmaboda 85,4 procent (71,1 i riket),

| Kommun      | Sysselsättning bland bosnier (%) |      |         | Antal bosnier | Andel (%) av befolkn. |
|-------------|----------------------------------|------|---------|---------------|-----------------------|
|             | Totalt                           | Män  | Kvinnor |               |                       |
| Sigtuna     | 91,9                             | 90,2 | 93,9    | 74            | 0,5                   |
| Järfälla    | 90,0                             | 87,5 | 95,0    | 60            | 0,2                   |
| Gnosjö      | 89,9                             | 92,1 | 87,4    | 237           | 5,5                   |
| Stenungsund | 89,3                             | 96,6 | 81,5    | 56            | 0,5                   |
| Vårgårda    | 88,1                             | 86,7 | 89,7    | 59            | 1,2                   |
| Emmaboda    | 87,5                             | 85,4 | 90,0    | 88            | 2,1                   |
| Tingsryd    | 86,2                             | 94,1 | 77,4    | 65            | 1,2                   |
| Alingsås    | 85,1                             | 82,4 | 87,9    | 67            | 0,4                   |
| Vetlanda    | 84,3                             | 86,2 | 82,4    | 185           | 4,0                   |
| Sollentuna  | 83,6                             | 78,6 | 88,9    | 55            | 0,2                   |
| Mjölby      | 83,6                             | 90,0 | 76,0    | 55            | 0,5                   |

Kommuner där bosnier (25-60 år) hade högst sysselsättning, 2003.

bland bosniska kvinnor 90,0 (64,8 i riket). I fråga om relativ sysselsättningsgrad hamnar Emmaboda på fjärde plats i landet då bosnierna har 1,7 procent högre sysselsättning än sverigefödda i den egna kommunen.

Att en invandrargrupp lyckas väl på arbetsmarknaden på en ort kan ha flera förklaringar. Det kan bero på slump, genom att några individer med goda förutsättningar i form av utbildning och yrkeserfarenhet råkar slå sig ner på orten, lyckas etablera sig på arbetsmarknaden och fungerar som dörröppnare för landsmän. Det kan bero på att gruppen sen länge är representerad på orten och har skaffat sig kontakter och blivit accepterad i samhället. Det kan bero på att orten präglas av ett näringsliv som har stort behov av en typ av arbetskraft som gruppen kan erbjuda. Det kan bero på effektiv flyktmottagning och introduktionsverksamhet eller på en arbetsförmedling med goda arbetsgivarkontakter. Det kan bero på en lokal bostadsmarknad som attraherar invandrare med jobb i kringliggande kommuner.

En jämförelse av "karaktäristika" hos bosnierna i Emmaboda med bosnier i hela riket visar följande: Andelen med gymnasial utbildning är större i Emmaboda än i riket och andelen med såväl lägre som högre utbildning är mindre, främst bland kvinnor. Andelen med sysselsättning i privat verksamhet är större i Emmaboda än i riket, främst bland kvinnor. Näringslivet i kommunen domineras av metall-, trä-, glas- och stenindustri vilket återspeglas i bosniernas yrkesverksamhet. Vanligaste yrken bland män är maskinoperatör inom trä och metall, stenhuggare och montör, bland kvinnor montör och industrirobotoperatör, medan i riket de flesta kvinnor återfinns inom vård och omsorg eller städning. Egenföretagandet bland bosnier är inte påtagligt i vare sig kommunen eller riket. Inkomsterna bland dem som har arbete är avsevärt högre i Emmaboda än i riket, bland män i snitt 20 och bland kvinnor 10 procent högre.

### Flyktmottagning och introduktion

Emmaboda har genom åren sett åtskilliga invandrare komma och gå. På 1960-talet rekryterades arbetskraftsinvandrare – greker, jugoslaver och finländare – till industrin. De senaste årtiondena har det handlat om flyktninginvandrare. Under 1980-talets andra hälft dominerade iranier och eritreaner.



Foto: Benny Carlsson

I det tidiga 1990-talet kom en del somalier, inte sällan stora barnfamiljer. Åren 1993-94 anlände omkring 240 personer (exklusive anknytningsfall), de flesta från forna Jugoslavien. Under andra halvan av 1990-talet kom kurder från Irak och Iran, i början av 2000-talet afghanska kvotflyktingar. De flesta flyktingar har efter hand lämnat kommunen. Bosnierna utgör det stora undantaget men även en del afghaner har stannat kvar.

I Emmaboda sorterar flyktmottagning och introduktion under socialnämnden. Margaretha Eriksson har arbetat som flyktingsamordnare i kommunen sen 1991. Gullan Sverkén har arbetat med svenska för invandrare (SFI) sen 1972 och är i dag verksamhetsansvarig för SFI-undervisningen som bedrivs av ABF. De båda menar att man i Emmaboda följt den nationella standarden – tidigare tonvikt på omvårdnad, sen tonvikt på arbete. Man har försökt få till stånd introduktionsamtal och sätta flyktningarna på skolbänken så fort som möjligt. Man har lotsat nykomlingar in i det civila samhället via föreningar, idrott och familjer som ställt upp som mentorer. Enligt Margaretha Eriksson har man arbetat individorienterat långt innan det sågs som en framgångsväg. *"Vi måste arbeta individuellt. Vi kan inte samla stora grupper till gemensamma utbildningar; det finns inte tillräckligt många flyktingar för det."* Dessutom finns i en liten kommun förutsättningar för ett tätt samarbete mellan myndigheter – kommun, försäkringskassa och arbetsförmedling – eftersom alla inblandade känner varandra väl.

Muhamed och Amira Dzindic med barnen Jasmin, 11, och Belma, 7, framför det egna huset i centrala Emmaboda.

Flyktinginvandrarna får ofta praktik – normalt mellan tre månader och ett år – på den kommunala återvinningsanläggningen, Miljöstationen, och får därifrån referenser som hjälper dem att komma in på andra arbetsplatser. I anslutning till Miljöstationen finns "Möjligheternas hus", en kommunal motsvarighet till Myrorna.

Eriksson och Sverkén ser flera förklaringar till att bosnierna klarat sig bra på arbetsmarknaden: De blev inte passiviserade av långa år i flyktingläger. De hade ofta gymnasial yrkesutbildning och yrkeserfarenheter som passade väl in i den småländska industrin. De var vana vid hårt arbete och långa arbetstider. De hade en småföretagaranda, eftersom de i hemlandet ofta hade bedrivit verksamhet vid sidan om sina ordinarie arbeten.

En del bosnier hittade snabbt jobb på egen hand. De åkte från sågverk till sågverk och sökte jobb. "De hittade sågverk som vi aldrig hade hört talas om", berättar Margaretha Eriksson.



Barnen trivs i Emmaboda.

Gullan Sverkén menar att bosnierna utmärktes av att "de var mentalt i Sverige". "Det är nog det viktigaste. De var inriktade på att få jobb, etablera sig, aktivera barnen med fotboll, engagera sig som ledare, komma in i samhället, få vänner. För de flesta gick det snabbt att lära sig svenska, mycket tack vare att de var ute i samhället." Det fanns gott om lägenheter för nyanlända och de som fick jobb köpte snabbt egna hus.

Arbetsgivarna i Emmaboda med omnejd har lång erfarenhet av invandrad arbetskraft. Eriksson och Sverkén tror emellertid inte att gamla erfarenheter av jugoslaviska arbetare haft betydelse för bosniernas chanser att få jobb. Arbetskraftsinvandrarna var inte muslimer och vissa arbetsgivare har oroat sig för motsättningar mellan olika grupper från forna Jugoslavien.

## Arbetsförmedlingen

Erland Torstensson är den på AF i Emmaboda som främst haft som uppgift att hjälpa invandrare in på arbetsmarknaden. Han samarbetade nära med Margaretha Eriksson för att lägga upp handlingsplaner för bosnier när de anlände till kommunen. "Det var en kärv arbetsmarknad då", konstaterar han. "Men när det vände uppåt 1994 stod sig bosnierna väldigt väl. De hade ofta industriutbildning från gymnasiet. Deras yrkesbakgrund passade in på arbetsmarknaden i Emmaboda. Det är alltid så att pionjärerna – de första ur en grupp som anställs – är betydelsefulla. Bosnierna fick genast ett gott rykte som spred sig som ringar på vattnet. Det finns ingen annan flyktinginvandrargrupp som kan jämföras med bosnierna. De har verkligen berikat kommunen och smält in, inte minst på fotbollsplanen."

Industrierna i trakten ställer olika krav på sin arbetskraft. ITT Flygt ställer höga krav på utbildning, medan till exem-

pel plastindustrin AMB, med många kvinnliga anställda, inte har ställt så höga krav. Invandrarpraktik var ett flitigt använt instrument. "I början var arbetsgivarna tveksamma", berättar Torstensson. "Då gick vi in med praktik. När bosnierna väl fick chansen gjorde de bra ifrån sig och fick anställning."

Hur är AF:s kontakter med arbetsgivarna? Torstensson: "Om man jämför med övriga landet vill jag säga att de är bra. Vi anammade aldrig signalerna från högre ort om att de inte är så viktiga. Nu är de i ropet igen och vi kommer att utveckla dem ytterligare. De är A och O. Man kan inte ringa arbetsgivarna en gång om året och fråga om de vill ta emot en praktikant om man inte har regelbunden kontakt och hjälper dem när de har bekymmer."

Christer Skymbäck, som jobbat länge på AF i Emmaboda, tror inte att erfarenheterna av 1960-talets jugoslaviska arbetskraftsinvandring har gjort till eller från i arbetsgivarnas inställning till bosnier. Bosnierna har skapat sitt eget rykte, som gör att arbetsgivare hör av sig till AF med den resoluta frågan: "Har ni inga bosnier?" Men rent allmänt anser han att det finns en positiv inställning till invandrare, eftersom flera tidigare grupper har smält in i samhället.

## Det lokala näringslivet

Ett par intressanta arbetsgivare i Emmaboda med omnejd är träindustrin Södra Timber och plastindustrin AMB som var tidigt ute och anställde bosniska män respektive kvinnor. Låt oss lyssna till vad personalcheferna på dessa båda företag har att säga.

På Södra Timber (f d Geijers) i Långasjö arbetar omkring 180 personer. Av dem är 11 bosniska män. De flesta är maskinoperatörer/maskinförare. Tre är gruppssamordnare (motsvarande gamla tiders förmän). En av dessa arbetsledare är Anto Pavic. Han och hans bror var de första bosnier som fick anställning på företaget. Året var 1995 och bröderna blev så uppskattade att företaget öppnade dörren för fler bosniska arbetare.

Personalchefen Thomas Herbertsson konstaterar att företaget knappast har någon historik när det gäller invandrare. På 1980-talet anställdes några danskar och därefter några iranier, men de blev inte långvariga. När väl Anto Pavic och hans bror hade fått anställning rekommenderade de landsmän och på så vis växte det bosniska inslaget på företaget. "Jag tror att vi har banat väg för bosnierna på arbetsmarknaden. Vi har talat väl om dem – de är arbetsamma, duktiga, lojala – och det har gjort att andra företag vågat anställa."

"När vi söker folk går vi mycket på rekommendationer", förklarar Herbertsson. Alla får provanställning i sex månader. När det gäller bosnierna har alla utom två eller tre fått fast anställning och ingen som anställts har sagt upp sig. Enligt Herbertsson är det ingen slump att flera bosnier blivit arbetsledare. "De har visat att de vill jobba till 110 procent. De har svårare att acceptera att någon inte håller måttet än vad svenskarna har. Jag har också märkt att de bosniska arbetarna tycker att den svenska ledarstilen är för snäll och otydlig." Anto Pavic instämmer: "Ingen ska behöva jobba mer för att någon annan jobbar mindre."





Anto Pavic, arbetsledare på Södra Timber och "dörröppnare" för bosniska arbetare i Emmabodatrakten

Herbertsson betonar vikten av att arbetarna behärskar svenska språket i en arbetsmiljö uppbyggd av arbetslag. *"Man måste tänka på hur man sätter ihop arbetslagen. Om man kör rent bosniska skift lär dom sig inte svenska så bra. Om man kör blandade arbetslag och bosnier och svenskar talar var sitt språk kan det bli konflikter."*

AMB i Broakulla hade i början av 2007 omkring 125 anställda, varav 25 var varslade om uppsägning under våren. Företaget sysslar bland annat med lackering av delar till mobiltelefoner, produkter som är utsatta för kraftiga svängningar på marknaden, vilket medför variationer i personalstyrkan.

De anställda var tidigare till stor del – omkring 80 procent – kvinnor men numera är kvinnorna endast i knapp majoritet.

Av de anställda är 15 personer från forna Jugoslavien, de flesta från Bosnien. Merparten är kvinnor som började på företaget åren 1995–1999 och därmed inte berörs av 2007 års uppsägningar. När de fick anställning ställdes inga formella krav på utbildning eftersom det handlade om enkelt "plockarbete". Sen dess har tekniken utvecklats och i dag krävs gymnasieutbildning och industrivana för anställning. De som anställdes längre tillbaka har fått sina kunskaper uppgraderade genom internutbildning.

Personalchefen Dan Dietrichson tycker att de bosniska arbetarna är arbetsamma och plikttrogna, liksom personalen i dess helhet. Tre bosniska kvinnor var under en period grupp-samordnare, men numera har man dragit ner på den typen av personal. Enligt Dietrichson är man mån om att sätta samman arbetsgrupper/skiftlag som är blandade vad gäller ålder, kön och kulturbakgrund. Tidigare förekom grupper med enbart kvinnor eller bosnier, som bara pratade sitt eget språk, och det fungerade mindre bra.

### Några bosniska livsöden

**Anto Pavic**, som vi redan stiftat bekantskap med (Södra Timber), kom med fru och barn till Sverige 1992. Han hade kemiteknisk gymnasieutbildning och hade arbetat på ett oljeraffineri. Att han efter beviljat permanent uppehållstillstånd hamnade i Emmaboda var en slump. Han och hans bror ville till södra Sverige och i Emmaboda fanns just då två lägenheter lediga.

Efter SFI anmälde sig bröderna till AF och började leta jobb. Det var svårt eftersom deras svenska var knackig. De fick med hjälp av anställningsstöd jobb i några månader på ett mindre sågverk. Genombrottet kom genom att de spelade fotboll på fritiden och fick kontakt med någon från träindustrin Geijers. Där gjorde de sig snart uppskattade och kunde rekommendera landsmän när företaget behövde folk.

Bröderna Pavic och ytterligare en landsman var pionjärer i ytterligare ett avseende. De var de första bosnier som köpte hus i Emmaboda – året var 1997. Anto har en klar uppfattning om varför bosnierna haft framgång: *"Folk från Bosnien väljer gärna att bo i mindre samhällen som Emmaboda. Det är viktigt att man är ute och visar sig i samhället, det jämnar vägen för jobb. Alla som ville jobba kunde hitta jobb på egen hand. Det viktigaste är kontakter."*

**Muhamed Dzindic** kom till Sverige våren 1993 och hustrun **Amira** halvvannat år senare. Muhamed hade utbildat sig till möbelsnickare på gymnasiet och arbetat på en möbelfabrik i tio år. Amira hade utbildat sig till herrfrisör på gymnasiet och arbetat på en privat frisersalong i fem, sex år. De bodde utanför Banja Luka och utsattes för trakasserier från serbiskt håll, vilket i Muhameds fall slutade med att han fick betala för att ge sig av på en av serberna organiserad bussresa som slutade i Ystad. I början av 1994 kom han till

Emmaboda. Han hade sökt sig dit eftersom han redan hade en syster där. Han fick uppehållstillstånd för Amira och sina föräldrar som anlände till Emmaboda 1995.

Makarna Dzindic läste SFI och praktiserade på Miljöstationen. Muhamed gick en ettårig AMS-kurs, sökte jobb på egen hand och fick provanställning och därefter fast anställning på ett förpackningsföretag som tillverkar lådor och lastpallar till ITT Flygt. Amira läste på Komvux, blev gravid och föräldraledig och har sen 2002 arbetat på en frisersalong i Nybro. År 2006 blev Muhamed uppsagd på grund av arbetsbrist. Han såg en tidningsannons om bussförarutbildning och vände sig till AF, men där ville man inte lyssna på det örat. Muhamed gav sig inte. *"Jag var hundra procent säker på att utbildningen skulle ge jobb."* Han bekostade själv den tio veckor långa utbildningen i Alvesta, fick jobb direkt och arbetar i dag som busschaufför för Dacke-buss i Långasjö. *"Om man vill jobba måste man kämpa",* deklarerar han. *"Man måste anstränga sig själv, inte bara vänta på att arbetsförmedlingen ska hitta jobbet. Vi som är från Bosnien är vana att arbeta. Vi vill inte sitta hemma."*

Muhamed och Amira har föräldrar och två syskon vardera i Emmaboda. De har två barn födda i Sverige. De har många

till Ystad. Efter beviljat uppehållstillstånd kom familjen i början av 1994 till Emmaboda. *"Det var jättebra",* säger Zdenka. *"Jag kände inte till Sverige. Men dom [Integrationsverket] sa att din man är elektriker och för honom finns det jobb i Emmaboda."*

Nu följde ett års SFI och introduktionskurs. Zdenkas man fick praktik på Flygt och därefter provanställning och ordinarie anställning som elektriker och reparatör. Zdenka daterade upp sin grundskole- och gymnasiekompetens, praktiserade på dagis och Miljöstationen och tog ströjobb. *"Det var jobb, jobb, jobb som gällde. Jag var 45 år och ville inte studera mer."* Hon fick jobb på AMB i två år, först på "golvet", sen som ekonom. När företaget varslade om uppsägning sökte hon jobb överallt och fick 2001 anställning som assistent på Miljöstationen.

Zdenka och hennes man bor i lägenhet i Emmaboda och har kvar sitt hus i Bosnien. De tänker inte flytta tillbaka på allvar, men funderar på att som pensionärer bo halva året i Sverige och halva i Bosnien. De har en dotter i Kroatien och en i Sverige, som läst internationell ekonomi vid Växjö universitet, har magisterexamen och arbetar som ekonom på Flygt. *"När man lyckats med barnen känner man att man har åstadkommit någonting",* säger Zdenka.

**"De var mentalt i Sverige. Det är nog det viktigaste. De var inriktade på att få jobb, etablera sig, aktivera barnen med fotboll, engagera sig som ledare, komma in i samhället, få vänner. För de flesta gick det snabbt att lära sig svenska, mycket tack vare att de var ute i samhället."**

vänner, bosnier såväl som svenskar. De är med i Bosniska föreningen och Muhamed har i många år spelat fotboll i laget Bosnien-Hercegovina, som fyllde en viktig funktion i början men som numera är nedlagt eftersom barnen i de bosniska familjerna hellre spelar i svenska lag. Familjen bor i eget hus inte långt från Emmaboda centrum och har kvar sitt hus i Bosnien. Muhamed och Amira trivs i Emmaboda trots att de kommer från en större stad som Banja Luka. Det finns jobb och det är nära till dagis och skola. Det är inga bråk och otrevliga attityder. Det har varit lätt att få arbete och den som arbetar får kontakter och möter respekt. *"Folk frågar oss om vi inte ska flytta till en större ort som Karlskrona eller Nybro",* berättar Amira och Muhamed fyller blixtnabbt i: *"Inte en chans!"*

**Zdenka Zuzic** kom till Sverige hösten 1992. Hon hade träffat sin man och fått sitt första barn i unga år, men hade inte desto mindre skaffat sig god utbildning och arbetat som ekonom i 17 år på ett elleverantörsföretag. Hennes man arbetade som elektriker på ett vattenkraftverk. Familjen bodde i staden Jajce. När bosnienkriget bröt ut evakuerades de båda döttrarna till Kroatien. Samtidigt som Zdenka hälsade på sina flickor fördrov serberna alla invånare från hemstaden och Zdenkas mamma blev mördad. En månad senare kom Zdenka, hennes man och yngsta dotter (äldsta dottern studerade vid universitet i Kroatien)

**Fatima Talundzic** kom till Sverige 1993. Hon hade textilt utbildning från gymnasiet och hade arbetat på en textilfabrik i 12 år. Hennes man arbetade i en gruva. Makarna hade två barn och bodde utanför staden Prijedor. Staden ockuperades av serberna och tusentals människor miste livet. Fatima och hennes familj tvingades fly och kom med Röda kors-bussar till Ystad. Efter halvannat år fick de uppehållstillstånd och kom till Emmaboda. *"Vi ville till Göteborg, dit mina båda syskon kommit",* berättar Fatima, *"men där fanns det inte plats för oss."*

Efter SFI och introduktion fick Fatimas man arbete som svarvare på ett metallföretag. Fatima daterade upp sin grundskole- och gymnasieutbildning, arbetade i gardinbutik och golvaffär och återigen i ett företag som sålde gardiner och mattor. Hon blev arbetslös och fick plusjobb på "Möjligheternas hus", där hon arbetar som kassör, säljare och handledare.

Fatima och hennes familj bor i eget hus. De har sitt hus kvar i Bosnien men *"där finns ingen trygghet",* inga gamla vänner och grannar. Barnen är väl förankrade i sitt nya hemland. Sonen har läst på högskolan i Kalmar och jobbar med och spelar i A-laget i fotboll i Kalmar. Dottern har läst internationell ekonomi vid universitetet i Växjö, har magisterexamen och har haft flera jobb i Sverige och utomlands.

Zdenka och Fatima trivs i Sverige. De har vänner bland landsmän och svenskar och tycker att Emmaboda är ett bra ställe att bo på: "Det är lättare att anpassa sig på en liten ort."

## Som hand i handske

Att studera invandrargrupper i olika värdmiljöer är en närmast oändlig uppgift – i princip uppstår ett unikt möte mellan varje etnisk grupp och varje värdmiljö. Att summera historien om bosnierna i Emmaboda förefaller emellertid överraskande enkelt, även om det kan finnas mycket under den yta som den tillfällige besökaren skrapar på. De bosniska flyktinginvandrarna har normalt gymnasial yrkesutbildning och gedigen yrkeserfarenhet från hemlandet. Emmabodas många industrier inom främst metall, trä, glas och sten och de bosniska flyktingarna har passerat som hand i handske i den sydsmländska industrin. De har demonstrerat initiativförmåga och stark vilja att komma i arbete och bli självförsörjande. De har, till skillnad från många andra invandrargrupper, inte haft något emot att bo i en mindre kommun. De har i och för sig inte aktivt

nya miljö. I likhet med andra framgångrika invandrargrupper satsar de hårt på att ge sina barn god utbildning.

I förhållande till de inledande hypoteserna kan man alltså konstatera att individer med goda förutsättningar i form av utbildning och yrkeserfarenhet har slagit sig ner i Emmaboda. De som fick jobb först fungerade som dörröppnare för sina landsmän. Ur deras individuella perspektiv ter det sig ofta som en slump att de hamnade i just Emmaboda, men man anar i bakgrunden en myndighetshand som dirigerat dem dit där det finns jobb och bostäder. Att det på 1960-talet förekom arbetskraftsinvandring från Jugoslavien verkar inte ha gjort av eller till för de nyanländas möjligheter att få arbete. Däremot kan det förhållandet att kommunen genom åren tagit emot många invandrare ha skapat en allmän beredskap hos lokalbefolkningen att acceptera nykomlingar. Det lokala näringslivet har varit i stort behov av just den arbetskraft som bosnierna kan erbjuda. Flyktingmottagning och introduktionsverksamhet har uppenbarligen fungerat väl och arbetat tätt ihop med arbetsförmedlingen, som haft goda kontakter med arbetsgivarna i regionen; här framträder den lilla kommunens fördelar. Det har varit lätt för bosnierna att få bostad – först lägenheter och snart egna hus – men att bostads-



Foto: Benny Carlsson

Flyktingsamordnaren Margaretha Eriksson tillsammans med Fatima Talundzic och Zdenka Zuzic som båda arbetar på "Möjligheternas hus".

sökt sig till Emmaboda, utan dirigerats dit därför att där finns jobb och bostäder. Men väl där har de ansträngt sig för att passa in i samhället och har skapat kontaktytor genom föreningsliv och idrott. Förloppet tycks ha varit att några pionjärer fick arbete, gjorde bra ifrån sig och rekommenderade landsmän varpå ryktet om bosniernas duglighet spred sig från företag till företag. Genom att de fått jobb har de lärt sig språket och skapat sig respekt och vänner i den infödda befolkningen. Genom att de varit förhållandevis många och fått stora delar av sina familjer med sig har de kunnat känna sig trygga i sin

en bosnisk flyktinginvandrare med ansvar för kommunens internpost, utsågs till "Årets Karl-Oskar".

BENNY CARLSON ÄR DOCENT I EKONOMISK HISTORIA VID EKONOMIHÖGSKOLAN I LUND

Artikeln är en kortversion av en studie inom projektet "Flyktingars chanser att få jobb – vad betyder lokala arbetsmarknader och lokala nätverk?" inom Svenska Kommunförbundets forskningsprogram "Kommunerna, invandrarna och integrationen". Den statistik som redovisas består av individdata från SCB över Sveriges befolkning 2003.